

Не було ні коштовностей, ні вечірніх суконь в ту ніч, а також жалісних історій про любов, щоб розповідати про них в майбутньому. Але жахіття крижаного моря, крики зневірених потоплюваних людей, зруйнований корабель, що несеться до горизонту, — все нагадувало знамениту, зображену в романах і фільмах катастрофу «Тітаніка». Йдеться про радянський «Тітанік», який затонув 70 років тому. Ця катастрофа була похмурішою, жорстокішою і забрала більше жертв. Загибло 3849 осіб, що більш ніж в два рази перевищує кількість пасажирів, що потонули на британському кораблі. Серед них були молоді новобранці Червоної армії і невстановлена кількість сімей, виселених з мирного острова у Фінській затоці, яка раптом опинилася в центрі пекла.

Витягнута із заповнених архівів військово-морського флоту, де вона зберігалася під грифом «цілком таємно», історія корабля «Йосип Сталін» розповідає нам про цинізм, військову непридатність і безжальну пропагандистську стратегію. Все почалося увечері 12 грудня 1941 року. Просування фашистів по радянській території, здається, не зупинити. Німецькі війська неухильно наближаються до Москви і марширують в північному напрямі, захоплюючи один за іншим порти на Балтійському морі і у Фінській затоці. Сталін здається паралізованим, він перебуває в шоці від вістей про безперервні військові поразки і нездатність його генералів переламати ситуацію. Хтось повідомив йому, що естонська столиця Таллін теж скоро потрапить до рук ворога, і фінський острівець Ханко потрібно залишити. Є тільки один чималий корабель, щоб врятувати населення і солдатів гарнізону на острові, який неможливо захистити. Це «Йосип Сталін», двопалубний корабель, який був побудований в Голандії за наказом самого Сталіна у 1939 році. Він повинен був служити для океанських подорожей радянських працівників. Сам Сталін з'явився в рекламних маніфестах, стоячи біля керма корабля, коли він запрошував своїх співвітчизників пуститися в морські подорожі.

Ухвалити рішення про використання такого символічного корабля для такої ризикованої операції було нелегко. Сталін наказав знищити назву корабля на кормі і замінити її більш анонімною ВТ-521. Але силует корабля легко впізнаний. Коли він підплив до острова Ханко, всі вже знали, що прибув «Йосип Сталін», щоб врятувати людей. Корабель переповнений понад всякі норми. У каюти на три персони набивається до 40 осіб. Військові, а також жінки і діти у всіх куточках палуби, яка колись служила для прогулянок. Температура — десять градусів нижче нуля, йде сніг, на поверхні води з'являються крижини. Коли корабель залишив маленький порт, на його борту знаходилося 5589 осіб. Кремль організував супровід з військових кораблів і тральщиків, що вселило рятованим відчуття безпеки. Проте їм невідомо, що капітан Микола Степанов отримав з штабу військово-морського флоту всю можливу допомогу, окрім основної: карти розміщення радянських мін у воді, щоб зупинити німецькі підводні човни. Це надто секретні відомості, щоб передавати їх цивільній особі. Так і трапилося, що кораблі

охорони уникнули дружніх пасток, а «Йосип Сталін» ні. Перший вибух стався опівночі. Тисячі людей, що зневірилися, намагаються вибратися нагору. Степанов наказує закрити сталеві двері. Крики замкнених людей перекриваються двома наступними вибухами.

Слідує четвертий вибух в носовій частині корабля. Корабель зруйнований, серед крижин Фінської затоки тисячі людей намагаються врятуватися, але холод вбиває їх одного за іншим. Намагаються організувати допомогу потопляючим, але це дає малий ефект. Потім те, що залишилося від корабля, несеться у відкрите море. На борту залишилися командир і ще 2500 пасажирів. Корабель некерований, але все ще тримається на плаву.

Сталін в нестямі від люті, наказує врятувати корабель за всяку ціну, корабель, названий його ім'ям, не повинен опинитися в руках німців. Протягом двох днів під час шторму на Балтійському морі потопляючий корабель тримається на поверхні. Хтось вмирає від холоду, хтось кінчає з собою. Але прямих свідчень немає. Відомо напевно, що вдосвіта 4 грудня капітан корабля Іван Святлов підписує наказ всім російським кораблям: «Виявити те, що залишилося від «Йосипа Сталіна», і потопити». Краще убити 2500 радянських людей, ніж віддати ворогові корабель-символ. Але неефективність військово-морського флоту цього разу допомагає потопляючим. Корабель не вдається відшукати серед туману, криги і неправильної інформації. Зруйнований корабель і його зневірені пасажери були захоплені німцями, які в запалі війни не зрозуміли і не використали цю подію в пропагандистських цілях. Доля радянського «Тітаніка» залишалася секретом аж до вчорашнього дня. Свідків не залишилося. Захоплений разом з іншими капітан Степанов був відправлений до нацистського концентраційного табору в Талліні. Через три роки, коли Естонія буде захоплена Радянською Армією, його розстріляють без суду і слідства за зраду Батьківщини. Святкування перемоги не повинне було бути захмарене незручними спогадами.

NICOLA LOMBARDOZZI, «La Repubblica», [Кавказ-Центр](#)